

Soutěžní právo

Náhrada škody, trestněprávní důsledky

Robert Neruda

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Program

- Soukromoprávní důsledky porušení soutěžního práva
- Náhrada škody způsobené protisoutěžním jednáním
- Kartel jako trestný čin – trestněprávní důsledky porušení soutěžního práva

Soukromé vymáhání soutěžního práva I.

Soukromé vymáhání soutěžního práva II.

- Aplikace v privátních sporech
- Soutěžní právo jako „štít“ a „meč“
- Význam:
 - obhajoba individuálních nároků (restituce)
 - generálně preventivní (odstrašující efekt)
 - významný doplněk veřejného vymáhání soutěžního práva
- Čeho se lze domáhat:
 - náhrady škody (§ 373 až § 386 ObchZ)
 - náhrada skutečné škody a ušlého zisku
 - náhrada škody v penězích
 - objektivní (netřeba prokazovat zavinění)
 - třeba prokázat: porušení zákona, vznik a výši škody, kauzální nexus
 - vydání předběžného opatření
 - vydání bezdůvodného obohacení
 - neplatnosti právního úkonu

Neplatnost

- Zakázané dohody jsou neplatné (čl. 81/2 Smlouvy ES, § 3/1 ZOHS)
- Neplatnost
 - absolutní
 - *ex tunc* (neplatnost od samého počátku)
 - *ipso iure* (nastává ze zákona, není třeba prohlášení ze strany soudu)
 - je soudem deklarována *ex offio* (není třeba návrhu)
- Úplná a částečná neplatnost dohody
 - kritérium oddělitelnosti obsahu
 - význam ustanovení pro celou smlouvu

Předběžná opatření

- Nejběžnější prostředek okamžité ochrany před protisoutěžním jednáním
- Zcela regulováno vnitrostátním právem
- OSŘ
 - může být uloženo ještě před zahájením soudního řízení
 - povinnost složit jistotu ve výši 100 000 Kč za účelem zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla předběžným opatřením (§ 75b/1 OSŘ)
 - povinnost nahradit škodu, zaniklo-li nebo bylo-li zrušeno nařízené předběžné opatření z jiného důvodu než proto, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že právo navrhovatele bylo uspokojeno (§ 77a/1 OSŘ)

Právní rámec soukromého vymáhání soutěžního práva v ČR

- Českého i komunitárního
- Žádná speciální pravidla v ZOHS (ani jinde)
- Obecná úprava civilního řízení (OSŘ)
- Decentralizovaná jurisdikce
 - věcná příslušnost: krajské soudy (§ 9 odst. 3 písm. k/ OSŘ)
 - místní příslušnost: sídlo žalovaného
- Porušení pravidel soutěže je předběžnou otázkou (načasování sporu?)
 - soud je vázán rozhodnutím soutěžního úřadu, že došlo k soutěžnímu deliktu (§ 135 odst. 1 OSŘ)
 - není-li takového rozhodnutí (§ 135 odst. 2 OSŘ)
 - soud si otázku posoudí sám
 - soud dá podnět k řízení před soutěžním úřadem a přeruší řízení
 - význam jiných rozhodnutí soutěžního úřadu (zastavení řízení, přijetí závazků)
- Evropské soutěžní právo: Evropská komise a Úřad působí jako „přítel soudů“
 - informace, názory a připomínky

Soukromé vymáhání soutěžního práva - stav

- Absence uplatňování nároků v ČR i EU
 - v USA – cca 90 % případů
- Důvod:
 - nedostatečné pobídky (v porovnání s USA)
 - náhrada trojnásobku škody (treble damages)
 - náklady řízení
 - skupinové žaloby
 - zajištění přístupu k dokumentům žalovaného
 - laický prvek
 - odměna advokáta v závislosti na výsledku sporu
 - náklady řízení
 - nejistota ohledně výsledků
 - výše přiznávané náhrady škody je nedostatečná
 - chybí pozitivní příklad

Vztah k veřejnému prosazování soutěžního práva

- **Soukromé prosazování jako plnohodnotný druhý pilíř**
- **Vzájemně komplementární vztah**
 - vyplnění *enforcement gap*
 - soutěžní úřady mají omezené zdroje, musejí zvažovat priority zapojení soukromých zdrojů
 - uspokojení opomíjených „obětí“ soutěžních deliktů
 - *více soukromého prosazování neznamena méně veřejného prosazování*
- **Vzájemné využití výsledků**
 - *follow-on* žaloby
 - *follow-on* správní řízení ?
- **Vztah k leniency programům**

Důsledky porušení soutěžního práva

- Správněprávní důsledky
 - pokuty
 - opatření k nápravě
 - předběžná opatření

- Soukromoprávní důsledky
 - neplatnost
 - náhrada škody
 - vydání bezdůvodného obohacení
 - předběžná opatření

- Trestněprávní důsledky
 - odnětí svobody
 - peněžitý trest
 - zákaz činnosti

Trestněprávní odpovědnost I.

- § 127/1 TrZ (porušování závazných pravidel hospodářského styku)
 - *Kdo v úmyslu opatřit sobě nebo jinému ve značném rozsahu neoprávněné výhody, poruší závažným způsobem pravidla hospodářského styku stanovená obecně závazným právním předpisem,
bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem*
- Porušení pravidel hospodářského styku
 - kryje všechny případy nedovoleného omezování hospodářské soutěže
 - dohody narušující soutěž
 - zneužití dominantního postavení
 - nepovolená spojení
- Závažnost porušení – kritéria posuzování
 - rozsah narušení hospodářské soutěže
 - ekonomická síla soutěžitele
 - rozsah získané výhody soutěžitele
 - opakovanost porušení soutěžního práva

Trestněprávní odpovědnost II.

- V ČR pouze trestní odpovědnost fyzických osob
- Pachatelem tedy může být
 - fyzická osoba, pro kterou jsou pravidla hospodářského styku závazná
 - individuální trestní odpovědnost jednotlivých členů kolektivních orgánů (představenstvo akciové společnosti) podle míry jejich zavinění a podílu na spáchání trestného činu
- Potřeba prokázat úmysl (rozdíl oproti správnímu i civilnímu právu)
- Sankce
 - odnětí svobody až na dva roky
 - zákaz činnosti
 - peněžitý trest

Trestněprávní odpovědnost II.

- V ČR chybí zkušenosti a judikatura
- Důvody:
 - nízké povědomí o trestněprávní úpravě
 - formulace skutkové podstaty
 - nedostatečné zkušenosti orgánů činných v trestním řízení
 - neznalost právní úpravy
 - vztah správního a trestního postihu
 - prokazování úmyslu
 - právní kultura

Nový trestní zákon I

- Sněmovní tisk 410, 5. volební období, PSČR – 11. 11. 2008, účinnost 1. 9. 2009?
- Zvláštní skutková podstata
- § 246 odst. 2:
 - kdo v rozporu se zvláštními právními předpisy na ochranu hospodářské soutěže se svým konkurentem uzavře dohodu o určení ceny, dohodu o rozdělení trhu nebo jinou dohodu narušující hospodářskou soutěž,
 - a způsobí tím ve větším rozsahu újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům nebo opatří tím sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody
 - odnětí svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty

Nový trestní zákon II

- § 246 odst. 3:
 - recidiva, značná škoda, značný prospěch
 - odnětí svobody na šest měsíců až pět let, peněžitý trest nebo propadnutí věci
- § 246 odst. 3:
 - škoda velkého rozsahu, prospěch velkého rozsahu nebo způsobení platební neschopnosti či předlužení
 - odnětí svobody na dvě léta až osm let
- větší - nejméně 50 000 Kč, značná - nejméně 500 000 Kč, velkého rozsahu - nejméně 5 000 000 Kč.

Nový trestní zákon – otázky

- Jen horizontální dohody?
- Odpovědnost fyzické osoby?
- Vztah ke správní odpovědnosti
- Vztah k leniency, narovnání?
- Způsob aplikace?

Závěr

- Ověření znalostí a pozornosti
- Zápočtový test